

Natuurtoets NDSM-terrein

 Gemeente Amsterdam
Dienst Ruimtelijke Ordening
Planteam Groen, Ecologie, Stedelijke
recreatie en Water

januari 2008

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Kaders	5
3. Beschrijving van het gebied en conclusies	8
4. Consequenties natuurwetgeving	10
Bijlage I: Soortenlijst.....	11

1. Inleiding

Aanleiding

Het NDSM-terrein ligt aan de Noordzijde van het IJ en wordt nu gebruikt voor diverse bedrijfsactiviteiten. Ook liggen er nog enkele grote braakliggende terreinen. De reeds ingezette en geplande ontwikkelingen zullen leiden tot intensiever gebruik van het gebied. Deze natuurtoets is aangevraagd om bij de werkzaamheden op het terrein conflicten met de Flora- en faunawet te voorkomen. De stadsecoloog Martin Melchers heeft in mei 2004 al een veldonderzoek gedaan in het gebied voor een natuurtoets.

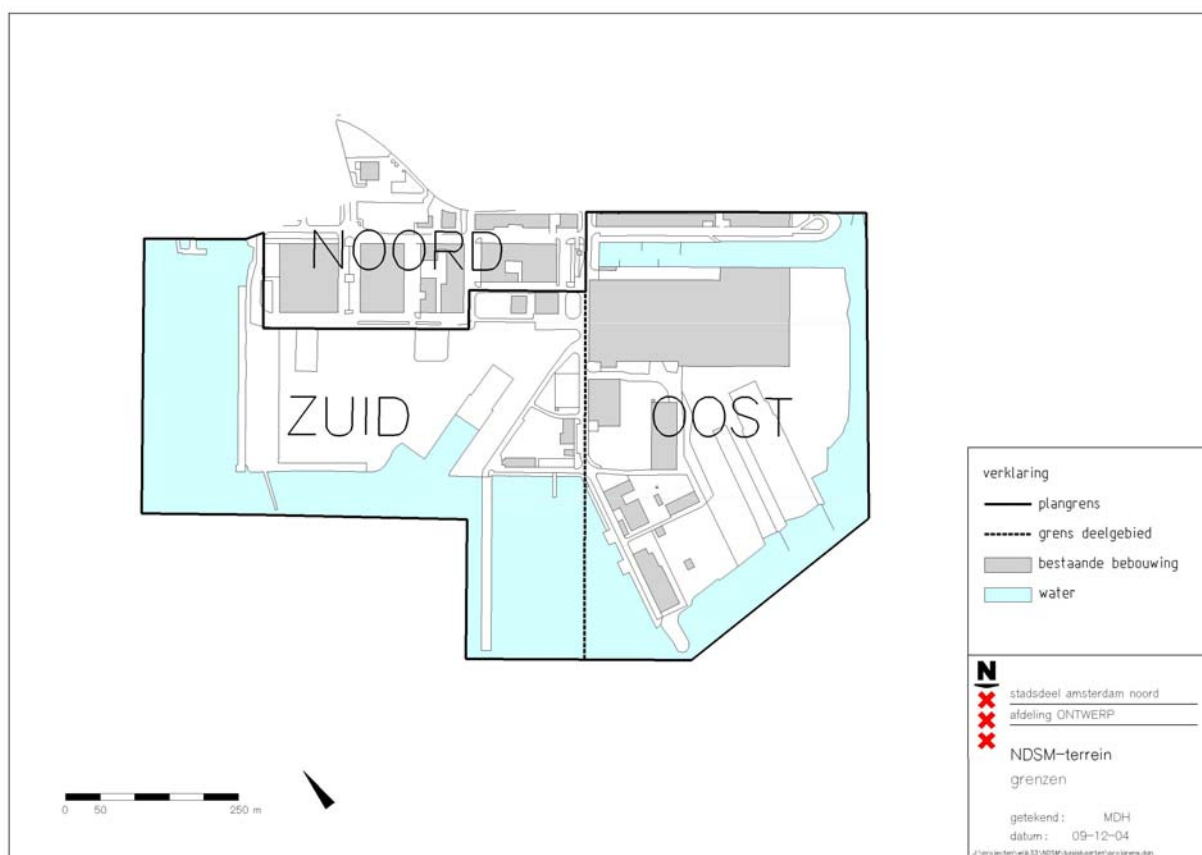

Werkwijze

Voor de soortenlijst is gebruik gemaakt van gegevens uit de Ecologische Atlas Amsterdam. In oktober 2007 heeft Martin Melchers, stadsecoloog, opnieuw een veldbezoek gebracht. In deze toets wordt eerst het wettelijk kader behandeld, daarna volgt een beschrijving van het gebied met daarin genoemd de soorten die er voorkomen, dan wel verwacht worden en een aanbeveling hoe hiermee om te gaan. Tot slot volgt de paragraaf waarin de consequenties ten aanzien van de natuurwetgeving aan bod komen.

Ligging van het plangebied

Het plangebied ligt aan de Noordelijke IJ- oevers. Het gaat in deze toets om de deelgebieden Zuid en Oost. Het deel NDSM-werf Noord valt buiten deze natuurtoets.

2. Kaders

Wettelijk kader

Gebiedsbescherming - Natuurbeschermingswet 1998: Natura 2000

Vogelrichtlijngebieden of Speciale Beschermingszones zoals bedoeld in de Europese Vogelrichtlijn (nu geïmplementeerd in de Natuurbeschermingswet 1998) en Habitatrichtlijngebieden liggen niet in de nabijheid van het plangebied. Deze gebieden maken deel uit van de Europese ecologische hoofdstructuur (Natura 2000).

De dichtstbijzijnde gebieden die onder Natura 2000 vallen, zijn de gebieden Het IJperveld, Het Varkensland, Het Oostzanerveld en Het Twiske.

Soortbescherming

In april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht geworden. In februari 2005 heeft er door middel van een Algemene Maatregel van Bestuur een aanpassing plaatsgevonden. Uit de Flora- en faunawet kunnen we de voor dit advies relevante artikelen als volgt samenvatten:

Artikel 2 behandelt de algemene, voor iedereen geldende zorgplicht, voor alle in het wild levende dieren, inclusief hun leefomgeving en voor alle planten en hun groeiplaats. Lid 2 stelt dat handelingen waarvan redelijkerwijs kan worden aangenomen dat men de nadelige gevolgen voor de natuur kan weten of vermoeden, voorkomen moeten worden. Voor zover die gevolgen niet voorkomen kunnen worden moeten de effecten van die handelingen worden beperkt of ongedaan gemaakt.

Artikelen 8 tot en met 13 zijn verbodsbepalingen waarin de mogelijk nadelige handelingen worden genoemd. Het betreft zowel evident nadelige handelingen, zoals doden of vernielen van nesten, als indirect nadelige handelingen, zoals aantasting van de leefomstandigheden, verstoring of verontrusting.

Par. 1	<i>Bepalingen betreffende planten op hun groeiplaats</i>
art. 8	Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse soort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
Par. 2	<i>Bepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving</i>
art. 9	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
art. 10	Het is verboden dieren behorende tot een beschermde inheemse soort opzettelijk te verontrusten.
art. 11	Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren behorende tot een beschermde inheemse soort te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
art. 12	Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.
art. 13	Het is verboden planten of producten van planten, of dieren (...) behorende tot een beschermde inheemse of beschermde uitheemse plantensoort onderscheidenlijk een beschermde inheemse of beschermde uitheemse diersoort (...) te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren (...) of onder zich te hebben.

Artikel 75 gaat over de mogelijkheden van vrijstelling of ontheffing. Op grond van artikel 75, lid 5, van de Flora- en faunawet worden ontheffingen slechts verleend wanneer er geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort. Op grond van artikel 75, lid 6, aanhef en onder c, wordt in het geval van soorten die zijn opgenomen op bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn, ontheffing slechts verleend wanneer er, naast de voorwaarde dat geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort, geen andere bevredigende oplossing bestaat en met het oog op andere, bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen, belangen.

Voor een ontheffingaanvraag voor de soorten uit tabel 3 en voor vogels is een uitgebreide toets nodig.

Deze bevat de volgende drie criteria:

1. er is geen andere bevredigende oplossing;
2. er is een dwingende reden van groot openbaar belang
3. doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;

Als het gaat om een ontheffingsaanvraag in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling wordt ook getoetst op het criterium:

- de werkzaamheden moeten zodanig uitgevoerd worden dat er sprake is van 'zorgvuldig handelen'.

Ontheffing kan voor een periode van vijf jaar worden aangevraagd.

Aan de ontheffing kunnen voorwaarden worden verbonden die betrekking hebben op mitigerende maatregelen of compensatie.

De AMvB onderscheidt drie beschermingsregimes en niet beschermde soorten. Voor vogels geldt een apart regime. Globaal is de betekenis als volgt:

Tabel 1	Algemene soorten	Een ontheffingsaanvraag is niet nodig bij bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkelingen
Tabel 2	Overige soorten	Een ontheffingsaanvraag is niet nodig bij bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkelingen, mits er voor de uitgevoerde activiteiten een gedragscode is afgesproken met het Ministerie van LNV
Tabel 3	Soorten bijlage IV Habitatrichtlijn/Bijlage 1 AMvB	Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkeling geldt voor soorten in tabel 3 geen vrijstelling. Ook niet op basis van een gedragscode.
	Vogels	Voor vogels moet, indien er nog geen gedragscode is afgesproken, ontheffing worden aangevraagd. Als de werkzaamheden echter buiten het broedseizoen plaatsvinden is er geen ontheffing nodig, dit geldt echter niet voor soorten met 'vaste rust- of verblijfplaatsen'.
	Niet beschermde soorten	Voor alle soorten geldt de zorgplicht

Bestendig beheer en onderhoud wil zeggen, dat de activiteiten bestaan uit de **voortzetting** van een praktijk die is gericht op behoud van de bestaande situatie.

Beleidskader

Ecologische Hoofdstructuur: Rijks en Provinciaal beleid

De (P)EHS is een belangrijk middel om de hoofddoelstelling van het natuurbeleid te bereiken: natuur en landschap behouden, versterken en ontwikkelen, als essentiële bijdrage aan een leefbaar Nederland en een duurzame samenleving. De EHS moet er onder meer toe bijdragen dat afspraken over het behoud en het herstel van biodiversiteit worden nagekomen. De Provincie heeft de EHS-opgave verder uitgewerkt. Bij kwantitatieve of kwalitatieve aantasting van de (P)EHS dient volgens in de Nota Ruimte vastgelegde regels gecompenseerd te worden.

Hoofdgroenstructuur: gemeentelijk beleid

In het structuurplan van de gemeente Amsterdam worden een aantal groengebieden planologisch beschermd. Functiewijzigingen zijn mogelijk en moeten aan een toetsingscommissie worden voorgelegd.

Soorten van de Rode lijsten

Eens per tien jaar worden er Rode lijsten opgesteld. Hierop komen soorten die om verschillende redenen sterk achteruitgaan. Voor het Ministerie van LNV zijn de rode lijsten mede richtinggevend voor het te voeren natuurbeleid. Het Ministerie stimuleert dat bij bescherming en beheer van gebieden rekening wordt gehouden met de rode-lijst-soorten, en dat zo nodig en zo mogelijk aanvullende soortgerichte maatregelen zullen worden genomen. Bij de soorten in de bijlage is de codering van de Rode lijst opgenomen.

3. Beschrijving van het gebied en conclusies

Veldverkenning en bevindingen

Algemeen

Op het NDSM-terrein vinden allerlei activiteiten plaats. Enkele delen van het terrein hebben inmiddels een definitieve bestemming gekregen zoals kantoor en horeca. Daarnaast liggen er enkele stukken land braak.

Braakliggende kavels

Fragmenten van riet, ruigte en lage struiken staan verspreid over het terrein en kunnen plaatselijk dienst doen als broedplaats voor zangvogels zoals onder andere de Winterkoning, de Heggenmus en de Grasmus. Het riet is ook geschikt als broedplaats voor de Kleine karkiet en Bosrietzanger. Het gebied is tevens bekend om de jaarlijks terugkerende bijzonder broedvogel de Kleine plevier, die op de kale zandige delen broedt.

Wat betreft de kleine zoogdieren zijn de Huisspitsmuis en de Bosmuis te verwachten op het terrein.

Kade en oevers

Enkele stukken van de oever langs het terrein zijn ingericht met een bescherming van breuksteen. Deze oeververdediging, is waar niet geladen of gelost moet worden bij loswallen voor schepen, de ideale natuurvriendelijke oever langs het IJ en Noordzeekanaal. Dit type oever dempt de golfslag van passerende schepen en biedt zowel onder als boven water een biotoop voor flora en fauna. Er groeien Zeeasters, een indicatieve soort voor het brakke milieu dat kenmerkend is voor de oeverzone van het IJ. Langs andere delen van de oever in het plangebied staat een goed ontwikkelde rietkraag met ruigte. Dit is een geschikt biotoop voor genoemde zangvogels en trekvogels.

De delen van de oever die mogelijk geschikt zouden zijn voor muurplanten bestaan uit massief beton waarin muurplanten niet kunnen wortelen.

Opstallen

De opstallen die zich op het terrein bevinden, zijn niet geschikt als zomerverblijf of overwinteringplek voor de algemene stedelijke vleermuissoorten zoals de Dwergvleermuis, de Ruige dwergvleermuis en de Laatvlieger. Winterverblijven voor vleermuizen in Nederland kenmerken zich o.a. door temperaturen die wisselen tussen de 0 en 10 graden Celsius. De immens grote hallen in het plangebied zijn echter voortdurend te warm om vleermuizen een onderkomen voor de winter te bieden. De vleermuizen zouden eenvoudig door de hoge temperatuur niet in hun winterslaap komen.

Ook is er in de hallen veel bedrijvigheid, wat het tevens onaantrekkelijk maakt als zomerverblijf voor de vleermuis. Verder zijn er weinig bomen op het terrein en is er weinig foerageergebied. De kans op de aanwezigheid van vleermuizen is hierdoor erg gering en onderzoek hiernaar is niet nodig.

De jaarlijks terugkerende broedvogel de Zwarte roodstaart bevindt zich wel op de daken van de hoge industriële gebouwen.

Cornelis Douwesterrein

Op het nabij gelegen Cornelis Douwesterrein bevinden zich rugstreeppadden. Dit is vastgelegd in de natuurtoets voor het Cornelis Douwesterrein uit 2007. De rugstreeppad is zwaar beschermd. De kans dat de rugstreeppadden van het Cornelis Douwesterrein naar het NDSM-terrein trekken is echter klein. Het is niet uitgesloten maar onwaarschijnlijk omdat het terrein gelegen tussen het NDSM-terrein en het Cornelis Douwesterrein een grote weerstand heeft. Er bevinden zich twee insteekhavens in dit gebied en bovendien is het grootste deel van het terrein reeds opgeleverd. Het is voor de rugstreeppadden dus niet aantrekkelijk om dit gebied over te steken.

Eerder onderzoek en bevindingen

In Juni 2004 heeft de Dienst Ruimtelijke Ordening in opdracht van het stadsdeel Amsterdam-Noord reeds een natuurtoets opgesteld voor de werklocatie NDSM-werf. In dat kader heeft er in mei 2004 een veldverkenning plaatsgevonden. In die toets werden de volgende broedvogels genoemd als voorkomend: de Wilde Eend, de Ekster, de Bergeend, de Krakeend, de Scholekster, de Zwarte roodstaart, de Graspieper en de Kauw op het land. Op het water kwam de Meerkoet voor. Deze broedvogels zijn nu niet meer aanwezig in het gebied. Andersom zijn er nu broedvogels die er in 2004 nog niet voorkwamen. Uit deze gegevens blijkt dat er in 2004 meer broedvogels langs de waterkant broedden. Nu maken meer broedvogels in de ruigte en het riet hun nesten.

Het gebied en met name de oeverkant is de laatste jaren kaler geworden. Deze verandering in de aanwezige natuur verklaart mede de verandering in het voorkomen van soorten broedvogels in het gebied.

Conclusies en aanbevelingen

Er was reeds vastgesteld in 2004 dat er in het plangebied geen beschermde planten en dieren voorkomen. Ook nu werd net zoals bij het voorgaande bezoek geen beschermde flora en fauna aangetroffen. Bij werkzaamheden dient wel rekening gehouden te worden met het broedseizoen van vogels. Het broedseizoen duurt in het gehele plangebied voor de daar te verwachten soorten van 1 februari tot en met half augustus. Het plaatselijk verwijderen van bomen, struiken en ruigte ten behoeve van werkzaamheden in het broedseizoen kan met een voorafgaande schouw plaatsvinden als een ter zaken deskundigen geen broedvogels aantreft.

4. Consequenties natuurwetgeving

Gebiedsbescherming

Het Plangebied bevindt zich buiten de Speciale Beschermingszones, externe werking van het plan op deze gebieden is niet aannemelijk. De Hoofdgroenstructuur van de Gemeente Amsterdam wordt niet aangetast. Het plangebied ligt niet in de (P)EHS.

Soortbescherming, ontheffing Flora- en faunawet

Onder de broedvogels zijn geen soorten waarvan het nest een vaste verblijfplaats is in de zin van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Dit betekent, dat de nesten gedurende de broedtijd zijn beschermd, maar daarbuiten niet. Ontheffing voor broedende vogels wordt meestal niet verleend, omdat het in de regel goed mogelijk is om verontrusting in het broedseizoen te voorkomen. Mitigerende maatregelen kunnen schade aan de natuur zo veel mogelijk beperken. De volgende mitigerende maatregelen dienen genomen te worden:

- Het kappen van bomen en struweel en het maaien van het terrein mag alleen gebeuren buiten het broedseizoen, dat loopt van 1 februari tot en met half augustus, afhankelijk van soort en weeromstandigheden. De broedtijd is indicatief. Geadviseerd wordt om het terrein voor het aanvangen van de werkzaamheden te laten inspecteren door een deskundige.
- Houdt het terrein in de winter kaal om zo te voorkomen dat kleine zoogdieren en vogels zich er gaan vestigen.
- Het maaien van het terrein dient vanaf één kant te gebeuren zodat de aanwezige zoogdieren de mogelijkheid hebben om weg te vluchten.

Andere beleidskaders

Er komen geen Rode lijstsoorten in het plangebied voor.

Bijlage I: Soortenlijst

	Wetenschappelijke naam	Rode lijst	Ffwet
Zoogdieren			
Huisspitsmuis	Crocidura russula		F1
Bosmuis	Apodemus sylvaticus		F1
Vogels			
Winterkoning	Troglodytes troglodytes		V
Heggenmus	Prunella modularis		V
Kleine karekiet	Acrocephalus scirpaceus		V
Bosrietzanger	Acrocephalus palustris		V
Grasmus	Sylvia communis		V
Kleine plevier	Charadrius dubius		V
Zwarte roodstaart	Phoenicurus ochruros		V

Codes Rode lijst: Kw = Kwetsbaar; Ge = Gevoelig FF Betekent Soortbescherming: F = Flora- en faunawet, met tabel AMvB (3=strikt beschermd) H = Europese Habitatrichtlijn met bijlage (II of IV); V = vogel; Vrl = Vogelrichtlijn